

Beogradskie Novine

Br. 27.

BEOGRAD, utorak 29. januara 1918.

Izaze:

dnevno u jutro, ponedjeljkom poslije podne.

Pojedini brojevi:

U Beogradu i u krajovima zapošljavajući od 1. kr. do 10. februara	10 helera	Mjesečna protplata:
U Beogradu sa dostavom u kuću	12 helera	U Beogradu i u krajovima zapošljavajući od 1. kr. do 10. februara
U manarhiji	12 helera	U manarhiji
U inozemstvu	45 helera	U inozemstvu

Oglas po cijeniku.

Uredništvo: BEOGRAD, Vuka Karadžića ul. broj 10. Telefon broj 83.

Uprava i primanje protplata Topličin venac broj 21. Telefon broj 25.

Primanje oglasa Kneza Mihajla ul. broj 38. Telefon broj 245.

Godina IV.

RATNI IZVJESTAJI

Izvještaj austro-ugarskog glavnog stožera

Kb. Beč, 28. januara

Talijansko bojište:

Na visoravni Sedam opština razvili su se na vrijeme topnički bojevi do najveće žestine.

Načelnik glavnog stožera,

Izvještaj njemačkog vojnog vodjstva

Kb. Berlin, 28. januara.

Zapadno bojište:

Sjeverno od Baccalaere zaobljeno je prilikom jednog izvidjivanja u naprijed sedamnaest Engleza, među kojima je bio i jedan časnik. Topnička djelatnost je na cijelom frontu neznatna, a živahnija na pojedinim mjestima u Champaignu i u predjelu Massé.

Talijansko bojište:

Na visoravni Sedam opština traju od juče poslije podne topničke borbe, koje su se danas u zoru u predjelu Col del Rosso razvile do najveće žestine.

Prvi zapovjednik glavnog stana pl. Ludendorff.

Na kome su se kola slomila

Druge čitanje novog engleskog zakonskog prijedloga o regrutovanju prošlo je u tajnoj sjednici. Ova okolnost zaslužuje utoliko veću pažnju, što je od svih tajnih sjednica u toku ovog rata ovo bila prva, koja je održana na prijedlog jednog opozicionalca. Već u javnim raspravama, od prije poznatima, bilo je pitanje o četama u vezi sa veoma oštrom kritikom, uperenom protiv vlade. Svi govornici — ne samo oni iz opozicije — prebačvali su onima na vrhu, da upravo bezumno raspajaju ljudski materijal, što je pod diktaturom nesposobnih vojnih nadleštava u toku tri i pol godine rata bilo na svima frontovima sve grde. Međutim je činjenica bila sve jasnija, da su sve mire za popunjavanje prijedjenog stanja bile u praksi nedovoljne. Kako teško pada ovo na odgovornog injetu, vidjelo se uostalom iz predloga jednog konzervativnog poslanika, koji je propagirao uvajdanje opšte vojne obaveze. Ovaj se prijedlog nije mogao primiti, pošto su drugi govornici uvjeravali, da bi u samoj Irskoj za svakog čovjeka, koji bi bio nasilno odveden na front, trebalo barem šest vojnika za sigurnost engleske vlasti. Prirodno je, da se tajna sjednica donje

Delegati središnjih vlasti opet u Brest-Litovsku. Pojačana topnička djelatnost u području Sedam opština. Potopljen veliki engleski brod.

kuće još odlučnije morala baviti ovim važnim pitanjem, a upada u oči, da su, prema kratkoj zvaničnoj vesti o toku ove sjednice, riječ u glavnom imali govornici iz pacifističkih grupa.

Neće se pogriješiti, ako se rasprave, vodjene prošle sedmice u javnoj sjednici donje kuće o porazu kod Cambraisa, smatraju kao nastavak tajnih pregovora. Naravno, da su se argumenti moralni okrenuti na drugu stranu, tako da bi vlada izgledala bez mame i pogreške, a odgovornost za pojne sporačine natovarila se na pojedince. To je već od uvjek bio metod sporazuma za vodjenje rata, da se svaki neuspjeh na bojištu završi uklanjanjem jednog ili više vojskovođa. I ovom prilikom bilo je glasova, koji su svu krvicu tovarili na marsala Haiga, te da bi on trebao i odgovarati, gdje su drugi zgrijeli. Ali sa ovim su se suviše hitre patriote loše provele. Zaboravili su jednu malenkost. Zaboravili su savježno bratstvo Engleske i Francuske i obavezu, da sa Parism treba i u unutrašnjim poslovima zajednički koračati. I Paris ima svoj Caillauxov škandal, koji je u izvjesnoj vezi takođe sa mjestom glavnog zapovjednika saveznih frontova. Treba se sjetiti, da je Caillaux imao na duši osnove za prevrat, a na crti o spasavanju domovine da je bio sasvim gotov. Ovaj program ima po dužnosti da proklijne svaki Englez i Francuz, a po njemu bi se iljnost glavnog zapovjednika imala promjeniti na svima frontovima. Izgledalo je, da je Sarrai najpodesniji čovjek za spasoca francuske časti. Sad se najedared može razumjeti pogreška, koju su učinili suviše ambiciozni poslanici predlažeći smjenjivanje Haiga. Može se razumjeti ogorčenje Mac Phersona na takvu jednu misao, kao i njegovu emfatičku izjavu, da je vlada zadovoljna i sa Halgom i sa Robertsonom, a može se po zasluzi i očitnoj potvrda, koju leže za tu konstataciju da Bonar Law. U vezi s time biće takođe jasno, zašto se dosadašnje delegatne središnjih vlasti zaustavljaju učinkuju maksimalističkih delegata.

Mirovna sjednica u Brest-Litovsku

Flinska na pregovorima.

Kb. Stockholm, 28. januara.

Kako „Stockhol. Tidningen“ iz Helsingforsa saznaće, flinsko zemaljsko vijeće je odredilo jedno izaslanstvo, koje će flinske interese zastupati u mirovnim pregovorima u Brest-Litovsku. Izaslanstvo se sastoji iz 3 gradjanska i 3 socialistička člana, naine iz bivših radnika Hjeta i Steurotha, profesora Kricha, urednika Sirola, magistra Vika (posljednjeg imena nema u brzovatu). Neće se pogriješiti, ako se rasprave, vodjene prošle sedmice u javnoj sjednici donje kuće o porazu kod Cambraisa, smatraju kao nastavak tajnih pregovora. Naravno, da su se argumenti moralni okrenuti na drugu stranu, tako da bi vlada izgledala bez mame i pogreške, a odgovornost za pojne sporačine natovarila se na pojedince. To je već od uvjek bio metod sporazuma za vodjenje rata, da se svaki neuspjeh na bojištu završi uklanjanjem jednog ili više vojskovođa. I ovom prilikom bilo je glasova, koji su svu krvicu tovarili na marsala Haiga, te da bi on trebao i odgovarati, gdje su drugi zgrijeli. Ali sa ovim su se suviše hitre patriote loše provele. Zaboravili su jednu malenkost. Zaboravili su savježno bratstvo Engleske i Francuske i obavezu, da sa Parism treba i u unutrašnjim poslovima zajednički koračati. I Paris ima svoj Caillauxov škandal, koji je u izvjesnoj vezi takođe sa mjestom glavnog zapovjednika saveznih frontova. Treba se sjetiti, da je Caillaux imao na duši osnove za prevrat, a na crti o spasavanju domovine da je bio sasvim gotov. Ovaj program ima po dužnosti da proklijne svaki Englez i Francuz, a po njemu bi se iljnost glavnog zapovjednika imala promjeniti na svima frontovima. Izgledalo je, da je Sarrai najpodesniji čovjek za spasoca francuske časti. Sad se najedared može razumjeti pogreška, koju su učinili suviše ambiciozni poslanici predlažeći smjenjivanje Haiga. Može se razumjeti ogorčenje Mac Phersona na takvu jednu misao, kao i njegovu emfatičku izjavu, da je vlada zadovoljna i sa Halgom i sa Robertsonom, a može se po zasluzi i očitnoj potvrda, koju leže za tu konstataciju da Bonar Law. U vezi s time biće takođe jasno, zašto se dosadašnje delegatne središnjih vlasti zaustavljaju učinkuju maksimalističkih delegata.

Jedna navodna Trockova izjava.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“.)

Stockholm, 28. januara.

Po jednoj petrogradskoj viesti dao je Trockij glavnom kongresu radničkog i vojničkog savjeta u Petrogradu izvještaj o stanju mirovnih pregovora. Trockij sumnja u mogućnost sporazuma, pošto misli, da delegati središnjih vlasti zaustavaju čisto kapitalističke interese, a slabu pristaju uz slobodnjačke zahtjeve maksimalističkih delegata.

Stockholmski bolješeviki o izgledima za mir.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“.)

Stockholm, 28. januara.

Bolješevici, koji žive u Stockholmu, drže, da će pregovori u Brest-Litovsku sada dovesti do uspjeha. Pa iako ne dodje do formalnog zasobnog mira, to će ipak nastupiti prilike, koje će omogućiti privrednu zamjenu. Rusi temelje svoje pouzdanje na nadi, da će središnje vlasti uvidjeti, kako je za njih mnogo važnije, da se poboljšaju prijateljski odnosi, nego li da aneksijama sebi otudje ruski narod ill da stvaranjem malih državica, zabijaju klin između sebe u privrednim i političkim odnosima! Onemoguće neposredne odnose!

Lord Curzon za produženje rata.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“.)

Rotterdam, 28. januara.

Lord Curzon je držao u Cardiffu govor, u kome se zauzimao za produženje rata. Jedan ne riješeni rat bio bi teret na vrata Engleske i njenih kolonija.

Tako su postale morske vištice.

Dr. Fran Tučan (Zagreb):

Snježni leči (kristali)

(Svršetak.)

Snježni leči djeca su vodenih para, potomci bistro vode, koj nadješu svoju kolijevku u studenim krajevima. Voda se isparuje, njene pare dižu se u vis i došiju često do zamjernih visina, gdje vlada velika studen, i gdje se one više ne mogu odriže u parovlom stanju. Znadu se uspeti u visine i od 12.000 m, dokle u krajevu ljeute studeni i tu prijedju neposredno iz parovlota stanja u kruto, pretvore se u sitne iglice. U nižim dijelovima, gdje je studen znatno manja, ne prelaze u parovlom stanju. Znadu se uspeti u visine i od 12.000 m, dokle u krajevu ljeute studeni i tu prijedju neposredno iz parovlota stanja u kruto, pretvore se u sitne iglice, nego u zvjezdice, ali i ovdje pri svom prijelazu u sičušne lečiće ne pretvaraju se možda najprije u tekuće

Odjek Czerninovog govora

Francuska štampa o govoru.

Zeneva, 28. januara.

Francuska štampa prosudićeći govor grofa Czernina, ne kreće svojih simpatija za nj. „Temp“ naglašuje, da sebi monarhija, dok ne pošalje svoje čete na zapadni front, nije kod sporazumih sile ništa pokačila.

Glasovi švajcarske štampe.

Kb. Bern, 28. januara.

S velikom zapetošću očekivane izjave grofa Czernina i grofa Hertlinga donosi švajcarska štampa doslovno i ocjenjuje ih kao izjave od epohalnog značaja. Listovi priznaju otvorenu jasnu riječ kao i topli osvajajući ton razlaganja grofa Czernina, čije izjave dišu isto tako duhom nepokolebiljive savezničke vijernosti ka odločnom gotovošću za mir i gaje nađu u blizini protivnika. Njemačko-švajcarska štampa pozdravlja naročito riječi grofa Czernina, upućene na adresu Wilsonu, kao znacajan napredak u mirovnoj diskusiji, dok veći dio romanske štampe do duše priznaje uglađeni oblik Czerninovih izjave, ali ne vidi u njima nikakve koncepcije, te viđena svom dosadašnjem držanju, gleda u apelu na Wilsona samou poštujući, da se sile sporazuma namame u klopu opšte diskusije.

Svedska štampa o govoru.

Kb. Stockholm, 28. januara.

Govor grofa Czernina se vrlo povoljno očenjuje u svedskoj štampi. „Stockhol. Tidning“ ne smatra govor grofa Czernina i njemačkog kancelara, kao najznačajnije enucijacije u ovoj mirovnoj diskusiji. List vidi u tome blizinje protivničkih grupa, i nuda obrtu u cijelom ratnom položaju. Naročito je govor Czernina podesan, da uskoru opštu mirovnu diskusiju. Jedan poznati francuski političar i član odbora za spolne poslove izjavio je pariskom dopisniku „Dagen Nyheter“-a, da je govor grofa Czernina vrlo višto formalisan. Uprkos volji za mir grof Czernin zahtjeva odlučno čestan mir. Njegovo gledište u poljskom planu i od prava samopredstavljanja naroda je preduslovno. Učinjen je znatan korak u prijedi i svezan otkaz Austro-Ugarske brutalne politike.

Uspjesi bolješevičkih četa.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“.)

Stockholm, 28. januara.

Petrogradska agencija javlja ovo saopštenje narodnog komesara Antonova: Gradovi Kremenčug,

Uspjesi bolješevičkih četa.

stanje, pa istom iz ovoga da zadju u kruto, nego neposredno iz nevidljive pare razviju se snježni, bijeli, staklasti lečiće. Ima slučajev, gdje se u toplim sobama, u kojoj je naglo navalo studen uzduh, razvijo snijeg i po sobi stadoše da leprše snježne pahuljice. Pripovijeda se tako, da je u Petrogradu u jednoj plesnoj dvorani, koja je bila puna plesača i plesačica, nastala takva vrućina, da su gospodje od središnjih odbora zahtijevali smjenjivanje svakog prepostavljenog. Smjenjivanje se vrši na osnovu većine od dvije trećine zastupnika odbora u konferenciji sa središnjim odborom. Dotično se mjesto popunjuje novim izbornim. Smjenjivanje pripadnic mornarice otpušta se i prevede u pržuvu.

Posve drugačije nastaju one lijepo ledene figure, što ih zapažamo za zimskih dana na staklu prozora naših soba. I pri tom stvaranju pokazala je priroda svu svoju vještinsku i neobuzdanu fantaziju. Kakve sve čudesne slike nije satkala na onoj glatkot površini stakla. Kao da je presadila čitavo biljno carstvo na onu malu staklenu ploču! Endusksavaju pred nama kao neke mahovine, paprati, resine, preslice, sitne travke i granata stabla, kao da se pođu gume od sparine i u nesvjjet padale. Da udje u sobu nešto svježa zraka i studeni, otvori neki gospodin prozor, a u taj čas spusti se u sobi snijeg, zapepršaće snježne zvjezdice: soba je bila puna vodenih para, a nagla studen, što je jurnal u kroz prozor, pretvori ih za čas u snijeg.

Posve drugačije nastaju one lijepo ledene figure, što ih zapažamo za zimskih dana na staklu prozora naših soba. I pri tom stvaranju pokazala je priroda svu svoju vještinsku i neobuzdanu fantaziju. Kakve sve čudesne slike nije satkala na onoj glatkot površini stakla. Kao da je presadila čitavo biljno carstvo na onu malu staklenu ploču! Endusksavaju pred nama kao neke mahovine, paprati, resine, preslice, sitne travke i granata stabla, kao da se pođu gume od sparine i u nesvjjet padale. Da udje u sobu nešto svježa zraka i studeni, otvori neki gospod

Romondan i Putil u našim su rukama. Kod Aleksandrove se predalo 14 eskadrona kazaka. Sevastopol je priznao nadležnost sayjet. Rada je tamo rastjerana. Pomorske boračke snage prešle su na stranu svjetla. Tatarski su kod Yaltisa odbaćeni i potučeni u blizini Feodosije.

Napadnut švedski poslanik od crvenih gardista.

Kb. Stockholm, 28. januara.

Prema brzojavu, koji je ovamo stigao, švedski poslanik Dindhagen bio je u jednom hotelu u Petrogradu napadnut od crvenih gardista, njegov je susjed opijačan. Tek posredovanjem gospodje Kolontaj Dindhagen se oprostio opasnosti. Dindhagen polazi sutra u Stockholm.

Rusko-rumunjski rat

(Naročiti brzojav „Beogradske Novine“)

Stockholm, 28. januara.

Pošto je izjavljeno, da rumunjski odgovor na ultimatum svjetla narodnih opunomoćenika ne zadovoljava, to predstoji po do sad uobičajenim diplomatskim pravilima ratno stanje među objema državama. Borbe kod Galca još traju. Po boljičkim listovima moraju boljičike čete svuda da se povlače u tom kraju ispred rumunjskih četa. Rumunska odjeljenja su prešla Prut i posjela su niz Rusije pripadajućih selja, koja su sada učvršćena. Jaka rumunjska odjeljenja snabdijela su te položaje topništvo, da spriječe upad boljičkih četa iz Moldavije na Odesu. Jedan general dobio je naredbu, da očisti cijelo moldavsko područje od boljičkih četa i marodera.

Bugarska štampa o rusko-rumunjskom konfliktu

„Vojeni Izvestija“ piše: Rumunjska nesreća u ovom ratu nije do duže tako velika, kao nesreća Belgije i Srbije; ali, dok ova nadeđe pribježišta kod svojih saveznika, dotle prijeti Rumunjskoj opasnost, da će po vjerovatnom zaključku mira s Rusijom biti sa svim odsjećena od svojih saveznika. Izgleda, da rumunjski kralj i rumunjska vlada nijesu potpuno svjesni opasnosti, koja im prijeti. U pregovorima o miru izjavili su Ukrajinci, da je ukrajinski front s ruskim frontom udružen. Ali i Ukrajina moli za mir. Ako dakle Rumunjska ne sljedeće prijeti Rusiji, onda ona ide na susret samoubljstvu. — „Narodni Izvestija“ izvode, da su postupci rumunjskih vlasti izazvali ruski narod na poznate primjene mјere. Možda je ruski komesar uapšenjem rumunjskog poslanika, koji je medjutim oslobođen, prekoraclo dozvoljene granice; ali ima država, prema kojima se niti može niti smje postupati kulturnim sredstvima. Takva je država Rumunjska. Bugari imaju puno prava, da to tvrde, jer nismo sarni na sebi iskusili rumunjsko razbojništvo. Odvodjenje 25.000 Dobrudžana, ugorstvo tolikih nevinih gradjana, zapaljene škole i drugi zločini jesu djela rumunjske države i rumunjske vojske. Sad su i Rusi upoznali rumunski moral. Rumunjska je bila zemlja potpune moralne pokvarnosti, pa je takva ostala i u svojim sadašnjim suženjim granicama. Rumunjska se dakle inačica smatrati kao naj-opasnija država po mir svojih susjeda. Treba sve učiniti, da joj se oduzme mogućnost, da i dalje daje poletu svom institutima. Šta više, Rumunjska treba staviti pod kontrolu.

Samostalna Finska

Poslanik Griepenberg o položaju u zemlji.

(Naročiti brzojav „Beogradske Novine“)

Stockholm, 28. januara.

O prilikama u Finskoj izjavio je poslanik Finske u Stockholmu Grieenberg: U Wyborgu je crvena garda proglašila gradjanski rat pa se za pomoć obratila Rusiji, koja još je tu pomoći i obećala. Tamo se očekuju iz Petrograda oklopni automobili. Topovi su napereni protiv tvrdjave i grada. Tamošnji rусki vojnici razlažu svoju mješavinu u finske političke prilike s namjerom, da misao ruske revolucije sredstvom finske revolucije prenesu na zapad. Poslanik veli, da je položaj u Finskoj vrlo ozbiljan.

Rusko-rumunjski rat

(Naročiti brzojav „Beogradske Novine“)

Stockholm, 28. januara.

Pošto je izjavljeno, da rumunjski odgovor na ultimatum svjetla narodnih opunomoćenika ne zadovoljava, to predstoji po do sad uobičajenim diplomatskim pravilima ratno stanje među objema državama. Borbe kod Galca još traju. Po boljičkim listovima moraju boljičike čete svuda da se povlače u tom kraju ispred rumunjskih četa. Rumunska odjeljenja su prešla Prut i posjela su niz Rusije pripadajućih selja, koja su sada učvršćena. Jaka rumunjska odjeljenja snabdijela su te položaje topništvo, da spriječe upad boljičkih četa iz Moldavije na Odesu. Jedan general dobio je naredbu, da očisti cijelo moldavsko područje od boljičkih četa i marodera.

Dobrudža za prisajedinjenje Bugarskoj

Izglasnuto kongresa kod cara Ferdinand.

Kb. Sofija, 28. januara.

Ovamo je prispjelo jedno izglasnuto iz Dobrudže, da vladi i kralju podnese odluku, koja je donijeta na narodnom kongresu te zemlje, koji je nedavno održan u Babadagu, a kojom se zahtjeva prisajedinjenje Bugarskoj. Izglasnuto će ovih dana primiti car i ministar predsjednik.

Borbe na zapadu

Gubitak Francuske u stanovništvu.

Kb. Berlin, 28. januara.

Wolfsov uredjavlja: Posljede godišnjeg svjetskog rata iznosi gubitak Francuske u stanovništvu 2,2 milijuna ili 5 $\frac{1}{2}\%$. Prema tome cijeni drugi izvještaj neutralnog naučnog društva za socijalne poslijedice rata u Kopenhagenu ovako broj naroda u Francuskoj: u god. 1917. 36.08 milijuna prema 39 milijuna na prije rata. Teritorija Francuske je 1917. brojala manji broj žitelja nego li god. 1875. Bez stranaca, koji u Francuskoj žive, iznosilo je nacionalo stanovništvo u francusko stanovništvo u godini 1917. još samo 36 milijuna ljudi, dok je talijansko nacionalno stanovništvo dostiglo taj broj već 1915. godine.

Engleski gubici u decembru.

Kb. Berlin, 28. januara.

Wolfsov uredjavlja: U prkos srazmernom na engleskom frontu izgubili su Englezzi po vlastitom priznaju u decembru 4364 časnika i 75.083 u vojnika, koje u mrtvima, koje u ranjenima i nestalima. Ovamo nisu učinuti bolesnici, čiji je broj zbog nezgodnih položaja u Flandriji vrlo velik.

Podmornički rat

NOVA POTAPLJANJA.

Kb. Berlin, 28. januara.

Zvanično se javlja: Naše podmornice potopile su u zapornom pojatu oko Engleske 20.000 britonaca brodskog prostora. Veći dio brodova, uprkos jakoj neprijateljskoj odbrani, potopljen je pred kalemom St. Georgea.

Nadželnik admiralskog stožera mornarice.

bom u više dijelove, gdje se ohlade i zgasnu u sićušne kapljice i tamo plove kao laki oblaci, ili se povlače površinom Zemlje kao guste magle. Zahvatili ih studen sude se, kristaliziraju se u nakupine sićušnih ledaca, koji stvaraju led. Led nije dakle bezluka (amorfna) masa, nego nakupina (agregat) od bezbroj sićušnih snježnih lećica. Zašto se na prozoru ne hvataju zvezdice snježne, zasebni lećici snijega? Sve to ovise o nekim prilikama u sobi. Uzduh je u sobi jednoljano ugnjan; dok od načožene peći izbija toplina, dotle od prozora dolazi hladniji uzduh. Toplji dijelovi zraka — kao lakši — dižu se prema stropu, a hladniji se obaraju prama podu: u sobi se nalazi zrak u neprestanom strujanju. Struje zraka povlače se sobom vodenе pare, kojih uvijek ima u sobi, dospiju do prozora, gdje se poredi na temperature, što tamo voda zgasnu (kondenziraju) i na staklu se stanu hvatići sićušne kapljice; ako je staklo izvršeno znatnoj studenosti, to će se kapljice vode u temu otključiti.

Struje zraka, što se valjaju po sobi, ne tek u uvijek istim i jednim smjerom; valovito se pomiču na sve strane, što smo već toliko puta opazili, kad smo promatrati gibanje dima, gdje se izvija iz cigare, ili iz lutke. Modrakasti oblačeni dima motaju se uzduhom i odaju nam smjer strujanja. U svim mogućim smjerovima i pravcima dopre valovito gibanje uzduha i do studenoga prozora, a vodenе pare, što ili je uzduh sa sobom donio, pretvaraju se u kapljice i jedva da se kapljice uhravati stakla, već se učedila. U kom smjeru udaraju valovi o prozor, u tom se smjeru redaju i vodene kapljice, što mujevitom brzinom prelaze u nakupine sićušnih lećica, u

led, koji stvara one fantastične granate forme.

I tako priroda svagdje, gdje stupa u pesac, pokazuje svoju nedostigu vještini, pa stvarala ona sićušni ledac, ili čitavi sunčani sustav; sve, što stvara, po stalnim zakonima, kojima u trag nastoji uči čovjek.

MALI PODLISTAK

Istoriski kalendar

Na današnji dan, 29. januara 1523. godine održao je švajcarski reformator Ulrich Zwingli i Zürichu disputaciju o svojoj nanci sa izaslanicom konstančanskog vladika. — 29. januara 1871. godine predati su pariski forovi Njemačima, pošto su dan prije tog u Versaillesu Bismarck sa njemačkim i francuskim ministarom spoljnih poslova Jules Favre (o kojem su onom opširno govorili na ovom mjestu) bili potpisali kapitulaciju Pariza i primirje. Tako je pariz Pariz pošte se hrabro bio branio čitavih četiri i po mjesecu, pošto je u velikom gradu gotovo bilo ponestalo namirnice, a pošto su francuske vojske iz unutrašnjosti zemlje više nisu mogle pomici. Na osnovu ugovora o kapitulaciji, Njemači su posjeli same forove (utvrđenja), a u grad nisu ulazili. (Tek 1. marta 1871. godine posjelo je 30.000 ljudi njemačke vojske zapadni dio grada, ali su opet izali 3. marta, čim je narodna skupština u Bordeauxu potvrdila uslove prethodnog mira). Samo regularne trupe smatrane su zarobljenicima i odvedene su u Njemačku, dok je dobrotoljne, tзв. narodnoj gardi čak i

Najnovije brz. vijesti

Umro Jules Lachelier.

Kb. Paris, 28. januara.

Jules Lachelier, član „Institut de France“, umro je u 87. godini života. Lachelier je bio dekan filozofskog odjeljenja akademije za filozofske i političke nauke. Mnoga filozofska djela je napisao.

Uvodjenje duhanske režije u Turskoj

Kb. Carigrad, 28. januara.

U komori je trebao da se uzme u pretres zakonski prijedlog o duhanskoj režiji. Prije no što se prešlo na dnevni red predsjednik je pročitao brzojav velikog vezira Talat paše, u kom on izjavljuje, da je on juče u Berlinu imao sa Džavid pašom pregovore finansijske prirode, pa mu prije 10. februara nije moguće da se vrati u Carigrad, jer mora ponovo otići u Brest-Litovsk. S toga moli, da se pretres zakonskog prijedloga stavi na dnevni red za sjednicu od 12. februara.

Smanjenje obroka hleba u Švedskoj

Kb. Stockholm, 28. januara.

Stockholm Tidningen piše, da prema najnovijim izjavama nema izgleda da će se, sve kad bi se sa Engleskom i postigao sporazum, o točnoj, moći dobiti potrebna kolicišna žita za hleb. S toga se mora računati, da će sinanjiti obrok hleba.

Prvi program „Saveza nezavisnih Srba“

Kako smo već javili, organizirao se u Ženevi savez Srba od srpske vlade na Krfu nezavisnih. Predsjednik im je Živojin Mokroviljević, advokat. Taj je savez održao svoju konferenciju dne 16. decembra i stvorio ovaj program rada, koji u cijelosti donosimo:

I.

Rešenje emigrantskog pitanja.

Regulisanje odnosa države prema srpskim gradjanima na osnovi jednakosti i ravnopravnosti. Starati se u svemu za gradjanstvo u opšte podjednako do povratka u domovinu; nezbrutim i obezglavljenim porodicama pružiti redovnu pomoć, kao i svima nesposobnim za rad (bez obzira gde su onespособljeni). Svima sposobnim stvoriti prema struci i sposobnosti mesta i osigurati im opstanak onako isto kao što se sada država brije za činovnike, pensionare i druge. Tako isto se podmladak školske emalidine i ostale, rukovoditi se sistemom da im se egzistencija obezbedi i da za budući život budu za svoju struku više osposobljeni i usavršeni.

II.

Održavanje naših na domu.

Postarati se da mogu opstati i izdržavati teške prilike u kojima se sada nalaze, pružajući im stalno mesečno izdržanje.

III.

Pripreme za povratak.

Još sada, dok smo u inostranstvu, raditi na tome da se stvari potpuno normalno stane i obezbedi naš opstanak u obnovljenoj državi.

Postarati se za sve nasušne potrebe života: životne namirnice, alate, stoku i t. d.

IV.

Dok ovo ne postigne, Savez nezavisnih Srba imće, u prvom redu, za zadatku sledeće:

1. Stvoriti mogućnost svakome članu Saveza za život iznalaženjem poslova, upućivanjem na posao, koji odgovara njegovoj sposobnosti i redovnom zanimanju;

2. Međusobno pomaganje svojih članova;

3. Stvoriti čitaonicu i biblioteku;

4. Priredjivati javna predavanja;

5. Prikupljanje materijalnih sredstava za izvršenje društvenih zadataka;

6. Prikupiti podatke i materijal o dosadašnjem radu srpske vlade i službenih predstavnika Srbije kao: o budžetiranju, o dugovima, o postupanju sa pojedinim gradjanima, o spoljnoj, unutarnjoj i privrednoj politici, o vojski, kao i o svakom njihovom postupku i radu.

Ceo ovaj materijal srediti i objaviti srpskom narodu, radi njegovog upravljanja.

Grad i okolina

Dnevni kalendar

Danas je sutorak 29. januara po starom 16. januaru — Rimokatolički: Franjo Šateški b.; pravoslavni: Verige sv. ap. Petra i Pavla; i etnoviška kasina otvorena je do 12 sati u noći.

C. i k. vojnički dom: Citaonica, soba za pisanje i igranje, kantina. Otvoreno 7 sati izjutra do 9 sati uveče. Slobodan pristup svakome vojniku.

Bogradarski orkestar tu zimskom pozorištu prije (Boulevard): Početak predstave u 7:30 sati uveče.

Obvezbida radnika u Beogradu.

Glavna vojna gubernija u Srbiji odobrila je promjenu pravila filijale pančevačke sreske blagajne za osiguranje radnika u Beogradu, koja su od 1. januara ove godine stupila u važnost. Po tim pravilima svaki radnik i radnica u Beogradu može se osigurati za materijalnu pomoć u slučaju nerađa, bolesti, porodjaja i smrti. Radnici se dijele u devet klasa i prema njima uplaćuju ulog. U slučaju bolesti članovi radnički dobijaju, na osnovu uloga, besplatnog lječnika i ljekove, a porodične, ako im se od poslodavaca ili sa druge strane ne daje potpora, dobijaju za šest sedmica svakog dana po krunu u gotovom novcu.

Za usponenju na svoga muža — za beogradsku sirotinju.

Gospodja Persa R. Milenković, priložila je sirotinskom odjeljenju opštine grada Beograda, svotu od 200 kruna, kao svoj prilog za beogradsku sirotinju, a za spomen trinaest-godišnjice od dana smrti svoga dobrog supruga Riste Milenkovića.

Izdavanje karti za brašno za mjesec februar.

Kotarevi opštine grada Beograda počeli su od 26. ovog mjeseca izdavati gradjanstvu potrošačke listove za brašno za mjesec februar. Izdavanje se vrši po ulicama, to jest svakoga dana samo izvjesne ulice dobijaju istoga dana potrošačke listove, drugoga dana druge ulice i tako dalje. Tako danas 29. ovog mjeseca moćiće dobiti hlebne karte gradjanstvo iz ovih ulica:

I. kotar.

Iz ulice: Laudanove, Senjske, Krajinske, Bojanove, Cvetne i Grčića Milenka.

II. kotar.

Iz ulice: Stiške.

III. kotar.

Iz ulice: Kralja Milana, Posaničke, Mišarske i Resavske.

IV. kotar.

Iz ulice: Birčaninove i Nemanjine.

V. kotar.

Iz ulice: Pop Lukine, Lovčenske i Fruškogorske.

VI. kotar.

Iz ulice: Saborne, Vatrogasne, Jugovića i Veliki Trg.

VII. kotar.

Iz ulice: Princa Evgenija, Cara Dušana i Dračke.

VIII. kotar.

Iz ulice: Mileticeve, Gundulićev venac, Botaničke i Herceg Stepana.

IX. kotar.

Iz ulice: Vidinske.

X. kotar.

Iz ulice: Makedonske i Pivarske.

XI. kotar.

Iz ulice: Ratarske.

puni i usavrši lijepi i ukusni dubrovački muzej, koji se nalazi u drugom spratu općinske palače. Pokojnike su zasluge tim veće što je muzej, obzirom na lokalne prilike i nedostatak velikih novčanih sredstava, mješovit, te je osim prirodopisu posvećen još po nešto i arheologiji, numizmatici i domaćoj povijesti i inozemnim predmetima i drugim strukama. B. Kosić kao tečvan amater i malo enciklopedist u svojem zvanju, znao se snaci u tom malenom, ali više stranom prirodoslovno-historijskom institutu. Njegova ljubav za nj i njegova nevjerojatna marljivost u radu mogu da posluže mlađima za uzor. Njegova biografija zavrijeđuje da udje u životopise glasovitih radisa u Smilesovu stilu.

Književni prijegled

"Hrvatska Njiva"

Primili smo 4. broj revijalnoga tijednika "Hrvatska Njiva" s ovim sadržajem: Dr. Vladimir Katić: Demobilizacija — mobilizacija. — Dr. Stjepan Bosanac: Misli o novom uređenju srednje škole. — Radoslav Bačić: Birokratizam. — A. Mlčić: Hrvatski časnici i rat. — Smotra: Novčani zavodi u Hrvatskoj i Slavoniji (dr. M. Metković); Poslije jubileja Marije Ružičke Strozzi (Discobolo); Naši časopisi (dr. D. Prohaska) itd. — Listak: Božo Lovrić: Uzrski pozdrav. — Godišnja preplata "Hrvatske Njive" iznosi K 36.—, pojedini broj 1 kruna. — Narudžbe šalju se na upravnu listu u Zagrebu, Nikolićeva ulica 8.

Kako nas sa Raške izvještavaju tamo je novo otvorena apoteka, koja je po evakuaciji srpskih trupa stajala zatvorena. Apoteka vrši službu kako za vojnu tako i gradjanska lica.

XII. kotar.

Iz ulice: Poljske, Rasinske i Milićeve.

XIII. kotar.

Iz ulice: Poštanske, Slobode, Poljske, Ivkovićeve, Svešteničke, Nove, Grčić Milenka i Vojislava Ilića.

XIV. kotar.

Iz ulice: Šumadiske i Reonske.

XV. kotar.

Iz ulice: I., II., i III. ulica Ojurgjevog Brda.

Na Čukarici:

Iz ulice: Trgovačke.

Prodaja petroleja.

Prodaja petroleja za mjesec februar na kuponu broj 15, počinje od danas. Prodaja se i ovom prilikom vrši posredstvom gospodije Jelene Eganović u ulici Braće Nedića broj 25, gdje se petrolej može dobiti. Petrolej se daje na osnovu legitimacija za petrolej po jedan litar od porodice i staje 1.50 kruna.

Skreće se pažnja gradjanstvu, da će se petrolej davati samo na osnovu ovjerenih legitimacija od strane reona opštine grada Beograda. Petrolej se mora dignuti zaključno do 10. februara ove godine, o čemu se opominje gradjanstvo.

Parobrodска plovđba Beograd—Šabac.

Parni brod „Ara“ neće saobraćati u ponedjeljak i subotu, nego u srijedu i subotu iz Beograda u Šabac, a u nedjelju i četvrtak iz Šapca u Beograd.

Red predstava u c. i k. kinu.

Od 1. februara o. g. počinje novi red predstava u c. i k. kinu: ponedjeljak: u 6 sati predstava za momčad, u 8 sati predstava sa pristupom za svakoga. Za ovu predstavu ostaće do pol 7 sati uveče za časnike mjesto rezervisana i takve karte mogu se dobiti unaprijed od 5—6 i pol sati. Utorka: predstave za gradjanstvo u 3, 4 i tri četvrti i 6 i pol sati. Srijeda: u 6 sati predstava za momčad, u 8 sati za časnike. Prodaja karata od 11—12 sati i od 5—6 i pol uveče. Četvrtak kao ponedjeljak. Petak kao četvrtak. Subota kao srijeda. Nedjelja: u 3 sata, pristup za svakoga, a u 4 i tri četvrti i 6 i pol sati predstave za momčad.

Izgubljeno.

U nedjelju u noći izgubljen je na putu od hotela „Balkan“ do ulice Kraljice Natalije prsten s tri brilljanta u vrijednosti od K 500. Ko ga nadje, moli se, da ga pred u c. i k. zapovjedništvu vojne željeznice, gdje će dobiti nagradu.

Dnevna temperatura u Beogradu.

28. januara: maksimum u sijenci +10.1 (prema jučerašnjem toplici za 1.3), na suncu +21.5 (toplica za 7.5). Temperatura zemljine površine +10.9 (toplica za 2.8), minimum 0.0 stepena Celsiusih.

Vrijeme na Balkanu.

28. januara izjutra: U sjevernoj Srbiji većinom oblačno, kasnije vedro. U Mačedoniji i Arbaniji vedro. U ostalim krajevima više oblačno.

Vijesti iz unutrašnjosti

Kažnjen zbog pečenja rakije

Iz Novog Pazara namjavljuje, da su tamošnje carinske vlasti uhivatile Krstu Šljivića, seljaka iz sela Kamena, okrug pazarski, u tajnom pečenju rakije. Za prekršenje naredbe o prijavi za pečenje kažnjen je ovaj seljak, pored novčane globe, i konfiskovanjem cijele uhvaćene ispečene rakije.

Apetoka u Raškom.

Kako nas sa Raške izvještavaju tamo je novo otvorena apoteka, koja je po evakuaciji srpskih trupa stajala zatvorena. Apoteka vrši službu kako za vojnu tako i gradjanska lica.

ERSPOZITURA PESTANSKE-UGARSKE KOMERCIJALNE BANKE u Beogradu — Knez Mihajlova br. 50.
Specijalno odjelenje za šiljanje novaca ratnim zarobljenicima i interniranim.

Osnovna glavnica i pričuve 232,000.000 kruna. 915

BEOGRADSKIE NOVINE

29. januara 1918.

Dnevne vijesti

Jugoslovenska izložba

Zagrebačke novine javljaju, da jugoslovenski umjetnici spremaju, da u proljeće organizuju veliku jugoslovensku izložbu u Ljubljani, Zagrebu i Pragu. S time u vezi rodila se i misao o izdavanju zajedničke grafičko-satiričke revije. Već su započeli pregovori između Zagreba i Ljubljane.

1857. u Drezdu u Njemačkoj neki Baumayer da pokuša vještački izvoditi pliće. Konstruisao je mašinu za izvodjenje pomoću male vode od 40° Cel. Ovaj aparat je docnije popravljen, pošto je dodana naročita mašina za regulisanje ravnomerne topote, ali uspjeh se nikako nije mogao da postigne, z bog nedostatka čistog vazduha i dovoljne vlage.

Prvi su počeli Amerikanci da konstruišu aparate u kojima se zagrijava vazduh pomoću lampi, a sada se već radi i pomoću električne struje.

(Nastavite se.)

Rasadnik u Mionici.

Pišu nam iz varošice Mionice: U Mionici je postojao sreski rasadnik, koji je plodnošću zemljišta prevazilazio sve poljoprivredne ustanove valjevskog okruga, pa čak i rasadnike ranjeg okružnog ekonomata u Valjevu. Iz njega su raznošeni rasadi raznih voćaka po cijelom valjevskom okrugu, pa čak i po mjestima susjednih okruga. Zbog ratova i ovaj je rasadnik bio gotovo sasvim zamoren, ali se sada njegovom podizanjem opet poklonila pažnja. Ovoga proljeća rasadnik će biti u mogućnosti, da opet izdaje rasadne voćke u dovoljnoj količini.

Balkanski voz.

U Wirtzburgu bila je 9. i 10. ovog mjeseca konferencija delegiranih stručnjaka za uređenje pitanja o budućem saobraćaju brzog putničkog voza, koji iz Njemačke, preko Austro-Ugarske, Srbije i Bugarske direktno ide za Carigrad. Između ostaloga je riješeno, da se nešto povisi cijena putničkog i prtljažnog podvoza. Ta izmjena treba da stupi u važnost od 1. aprila ove godine. Riješavano je, da se isti voz uveća još jednim putničkim vagonom, ali je to ostavljeno za rješenje komisije, koja će se po istoj stvari sastati 1. februara u Pozsonyu (Požunu).

Veliki gradovi u ratu

Nekoliko statističkih podataka o životu u Berlinu za vrijeme rata. — 77 milijuna pasažera za mjesec dana. — Stranci, — Koliko vode popije Berlin za jedan dan.

Bez sumnje, da se rat mnogo jače osjeća u velikim gradovima, nego li u srednjim i manjim varošima i na selu. Veliko mnoštvo stanovništva, zapletnost privrednih i drnštvenih odnosa, sve to iziskuje temeljne mјere, kako ne bi stupile smetnje i teškoće u razvijanju svakodnevnog života. Prijestonice velikih zaraćenih država Beč, Berlin, Paris, London, Petrograd i Moskva, sve gradovi sa preko milijun, pa i sa više milijuna stanovništva bili su pridruženi da izvrše velike reforme u administrativnom pogledu, da bi zadovoljile životne potrebe svojih gradjana, kao što su snabdjevanje životnim namirnicama, pomoć porodicama vojnih obveznika i t. d. Razumije se, da je odlaganjem tolike radne snage na bojištu na nekim privrednim poljima i drugim poljima javnoga života nastupio zastoj, ali bi zato bilo pogrešno vjerovati, da se to oapaža po spoljnom životu, životu grada. U velikim gradovima po spoljnom izgledu nijihovom i životu po njihovim ulicama što "no vele, ne poznaje se rat". Ma da su užimanjem tolikih konja u vojsku postali redni fijakeri, ma da su automobili hiljadama uzeti za vojne potrebe, ma da je u interesu štednje ugljenja ograničen tramvajski saobraćaj, zabluda bi bilo vjerovati, da je saobraćaj po velikim evropskim gradovima slabiji nego u mirno doba. Vojne obaveznike, koji su otišli na bojište, u veliko zamjenjuju osoblje mnogobrojnih novih vojnih i gradjanskih nadleštava, stvorenih radi ratnih potreba, zatim more krupnih i sitnih trgovaca, lifierata, činovnika i pozadinskih vojnih obaveznika, domaćih i stranih novinara i t. d., koje se poslom slijiva u te velike političke centre, središta najviših državnih vlasti.

Tako je u Berlinu u toku rata saobraćaj stalno rastao, pa i dalje raste. Sva saobraćajna sredstva, gradska željeznička, podzemna željeznička, automobilistički i obični omnibusi, tramvaji i t. d., prenatrpava su putnicima. Samo berlinski tramvaji prevezli su u toku jednog jedinog mjeseca 1917. god. ne manje od 77 milijuna putnika, dok je u toku 1916. god. mjesecno prosječno prevezeno samo 59 milijuna. Samo tramvaji društva "Grosse Berliner Strassenbahn" vozili su 57 od rečenih 77 milijuna putnika.

Na gradskoj i na podzemnoj željezničkoj putovima je u toku istog mjeseca 9 milijuna putnika, na običnim

omnibusima (sa konjskom zapregom) 2 i pol milijuna, na automobilskim omnibusima 150.000 ljudi. Kolika je silna bujica ljudi, koja se svakoga dana izlije po bezbrojnim berlinskim ulicama i trgovinama. Da se ne vidaju mnogobrojne uniforme vojnika na odustvu, ozdravljeli ranjenici, i t. d. zbijila čovjek ne bi mogao poznati da se već četvrtu godinu vodi najstrašniji i najveći rat, što ga pamti svjetska istorija.

Kao što rekemo, ma da je rat ili bolje rečeno, baš zato, što je rat, u Berlin dolaze grdnji putnici. Tako je istoga mjeseca, na koji se odnose goranavedeni podaci u berlinskim hotelima i gostionicama odsjelo 128.000 putnika, a to je 17.000 putnika više nego istoga mjeseca 1916. godine. Pri tome nisu uzeti u obzir stotinama hiljada putnika, koji su odsjeli kod rođaka, prijatelja i poznanika. Među ovim putnicima bilo je 3000 stranaca, što je s obzirom na ratne prilike i na mali broj zemalja, iz kojih sada u opšte svijet može putovati u Berlin, vrlo znatan broj. Od tih stranaca bilo ih je najviše (nije 1124) iz Austrije, zatim iz Švedske (288), pa iz Turske (236), iz Ugarske (228), iz Poljske (216), iz balkanskih država (98) itd.

Ako smo rekli, da je rat ostavio dušok traga u privrednom životu, to se vidi, da trgovina u Berlinu ipak i sada zahvaljuje ogromne srazmijere. Tako je u toku rečenog mjeseca kod berlinskih gradskih štedionica uloženo 16 milijuna maraka, došlo je istog mjeseca 1916. godine uloženo 6,7

